

Laici môžu kázať, ale nie homíliu

Doc. ThDr. Anton Fabian, CSc.

Vo svete je stále aktuálnou otázka: *Prečo laici nemôžu mať v omši homíliu?* Je známe, že najmä vo vyspelých krajinách Európy a Ameriky, ale aj v rozvojových krajinách Južnej Ameriky a Afriky, po r. 1970 začali v kostoloch aj laici kázať, viesť nedeľné bohoslužby slova, obliekať si paramenty pri liturgických sláveniach, rozdávať sväté prijímanie a niekde im bola zverená aj správa určitej farnosti vzhľadom na absenciu kňazov.

Celá záležitosť vyzerá naoko nevinne a zdá sa logicky odôvodniteľná. Veď ak je nedostatok kňazov, prečo by určité úlohy nemohli vykonávať schopní laici, najmä ak absolvovali teologické štúdiá a sú profesionálne aj ľudsky na to pripravení? Niekedy by mohli byť medzi nimi aj lepší rečníci ako sú kňazi. V niektorých krajinách sú v tomto smere vyriešené aj ekonomické problémy a pracovno-právne vzťahy pastorálnych asistentov (napr. v Nemecku a Švajčiarsku).

Tento jav treba vidieť v súvislosti s:

1. celkovým vývojom ľudstva, s procesom dozrievania človeka a so sebauvedomovaním si osobnej hodnosti a dôstojnosti.
2. sekularizáciou a indiferentizmom, ktoré negatívne zasiahli cirkevný život, ale na druhej strane sa, ale rozvinula teológia laikátu a nové angažovanie sa laikov v hnutiach a v službách Cirkvi.
3. prekonávaním tradičnej priepasti medzi klerikmi a laikmi, hoci niekedy vzniká druhý extrém: *klerikalizácia laikov a laicizácia kléru.*

Problém: *prečo laici nemôžu mať homíliu?* má dogmaticko-pastorálny a právny charakter. Na jeho vyriešenie je nutné interdisciplinárne nazeranie, to znamená vo svetle náuky II. vat. koncilu správne aplikovať jeho ustanovenia do praxe, čo súvisí aj s právnym poriadkom v Cirkvi.¹

Základné dokumenty o apoštoláte ohlasovania- kázania laikov

O kázaní - ohlasovaní laikov sa hovorí v nasledujúcich dokumentoch: **Lumen Gentium** (1964) čl. 31

„Veriaci, ktorí boli krstom prítelení ku Kristovi a stali sa ľuďom Božím, majú svojim spôsobom účasť na kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade Kristovom, a tak majú svoj podiel na poslaní všetkého kresťanského ľudu v Cirkvi a vo svete“.

V krste je teda najhlbší dôvod a ukotvenie práva i povinnosti pre veriacich nie ordinovaných na ohlasovanie-kázanie. V čl. 35 toho istého dokumentu sa hovorí, že laici sú

„vybavení zmyslom pre vieru a milosťou slova...stávajú sa významnými hlásateľmi viery v dúfané veci (porov. Žid 11, 1)

---

¹ Porov. SIGNORILE, E., *La predicazione dei laici e il divieto d'omelia*, Piemme, Roma 1994; FOX, J.E., *L'omelia e l'interpretazione autentica del canone 767 § 1*, in *Ephemerides liturgicae* 106 (1992) s. 3-37; MEISENBERG, P., *Die Laienpredigt immer noch ein Tabu?* in *Stimmen der Zeit* 120 (1995) s. 691-700; STOCKER, S.J., *Die Beauftragung zum Predigtendienst in den Normen des CIC'17 mit den wichtigsten Änderungen des CIC'83*, Roma 1992; RECCHI, S., *Commento a un canone: L'impegno a diffondere l'annuncio della salvezza (can. 211)*, in *Quaderni di Diritto Ecclesiastico* 8 (1995) s. 419-423; ARDUSSO, F., *Magistero ecclesiale: il servizio della Parola*, Cinisello Balsamo 1997; DI MATTIA, G., *Annuncio del messaggio: inadempienze e tutela*, in *Apollinaris* 66 (1993) s. 251-272; TASCIOTTI, F. M., *Ministero della Parola ed impegno per l'evangelizzazione: la norma canonica a confronto con le tesi tomiste*, in *Ephemerides Iuris Canonici* 48 (1992) s. 107-115; ZANETTI, E., *I laici possono predicare e insegnare nella Chiesa?* in *Quaderni di Diritto Ecclesiastico* 3 (1989) 258-286; ZOTTIL, A., *Prophetie eines Verbots. Führt das Predigtverbot für Laien endlich zu einer Kirche der Laien?* in *Stimmen der Zeit* 206 (1998) 733-746; KACZYNSKI, R., *Was ist eine „Homilie“? Wer darf sie halten?* in *KIBI* 69 (1989) s. 38-40; MAY, G., *Die Laienpredigt in ihrer jüngsten Entwicklung*, in *Theologische Zeitschrift* 18 (1988) s. 254-258; KAISER, M., *Der Predigtendienst von Laien in kirchenrechtlicher Sicht*, in *KIBI* 68 (1998) s. 99-102; ZEPP, P., *Die Predigt nach dem CIC 1983*, in *Die Anregung* 39 (1987) s. 33-35; SEYBOLD, M., *„Laienpredigt“: dogmatische Anmerkungen zur Neuregelung*, in *KIBI* 68 (1988) s. 279-282; DAMIZIA, G., *La funzione di insegnare nella Chiesa*, in *Apollinaris* 56 (1983) s. 601-631; ASSENMACHER, G., *Die predigt im neuen Kirchenrecht*, in *Theologisch – praktische Quartalschrift* 132 (1984) s. 152-160; COOKE, B., *Einer Beteiligung von Laien entgegengesetzte Hindernisse*, in *Concilium* 21 (1985) s. 275-280.

ak so životom podľa viery spájajú neochvejné vyznávanie viery. Toto šírenie blahozvesti, čiže hlásanie Krista aj svedectvom vlastného života aj živým slovom nadobúda určitú charakteristickú črtu a zvláštnu účinnosť práve preto, že sa uskutočňuje v bežných podmienkach tohto sveta.“

V dekréte o laickom apoštoláte **Apostolicam Actuositatem** (1965), čl. 10, sa zdôrazňuje: „Obetavo spolupracujú na hlásaní slova Božieho, najmä vyučovaním katechizmu.“ V čl. 31 je kazateľstvo-ohlasovanie podčiarknuté slovami:

„Čo sa týka apoštolátu ohlasovania evanjelia ľuďom a ich posväcovania, laikov treba zvlášť vychovávať k tomu, aby nadväzovali dialóg s inými ľuďmi, veriacimi i neveriacimi a tak zvestovali všetkým posolstvo Kristovo.“

Aj na inom mieste, v čl. 6 sa hovorí, že sprístupnenie Kristovej blahozvesti svetu

„sa uskutočňuje najmä vyluhovaním slova a sviatostí, čo je osobitným spôsobom úlohou duchovenstva. Lenže aj laici majú mať pritom dôležitý podiel, aby boli spolupracovníkmi na šírení pravdy (3 Jn 8).“

Dekrét o misijnej činnosti Cirkvi **Ad Gentes** (1965), čl. 35, pripomína túto skutočnosť slovami:

„Keďže celá Cirkev je misionárska a dielo šírenia evanjelia je základnou povinnosťou ľudu Božieho, posvätný cirkevný snem vyzýva všetkých k hlbokaj vnútornej obnove, aby si živo uvedomili svoju zodpovednosť za šírenie evanjelia...“

Apoštolské povzbudenie Pavla VI. **Evangelii Nuntiandi** (1975) je preniknuté mnohými výzvami k evanjelizácii ohlasovaním-kázaním a svedectvom. Napr. čl. 24:

„Kto prijal evanjelium, stáva sa nakoniec aj sám jeho ohlasovateľom. V tom spočíva dôkaz pravdivosti evanjelizácie. Je to akýsi skúšobný kameň. Nie je totiž možné, aby niekto prijal Božie slovo a uveril v Božie kráľovstvo a nestal sa jeho svedkom a hlásateľom.“

Katechéza, ako špecifická forma kázania-ohlasovania je zdôraznená aj v apoštolskej exhortácii Jána Pavla II. **Catechesi tradendae** (1979) kde v čl.16 sa spomína:

„Rodičia majú zvláštnu a veľmi závažnú zodpovednosť za katechézu svojich detí. Učitelia a rôzni ľudia v službách Cirkvi, katechéti a ostatní správcovia masmédií spĺňajú celkom iste veľmi zodpovednú úlohu pri formovaní svedomia, čo má zrejme veľký význam a vplyv na život Cirkvi.“

V postsynodálnom apoštolskom liste pápeža Jána Pavla II. **Christifideles laici** (1988) v čl. 33 sa uvádza:

„Pretože sú členmi Cirkvi, majú laici povolanie a poslanie hlásať evanjelium. Na základe sviatostí kresťanskej iniciácie a darov Ducha Svätého sú k tomu povolaní a zaviazaní... Každý učeník je bezprostredne osobne povolaný; nikto sa nemôže vyhnúť tomu, aby nedal osobnú odpoveď: Beda mi, keby som nehlásal evanjelium!“ (1 Kor 9, 16).

Rozdelenie ohlasovania - kázania

Pri štúdiu spomínaných dokumentov cirkevného magistéria na tému apoštolátu laikov vo sfére ohlasovania-kázania sa treba vyhnúť konfúzii termínov, neúplnosti vo vyjadrovaní a nepresnému pomenovaniu. Ak sa totiž prekračia hranice kompetencií, vznikajú anomálie. Preto, hoci veriaci nie ordinovaný, čiže laik môže a má v Cirkvi kázať - ohlasovať, je nutné brať do úvahy nasledujúce skutočnosti.

Cirkevná činnosť ohlasovania-kázania sa od počiatku po dnešok rozvíja v troch smeroch (troma prúdmi, spôsobmi): **a) kerygma, b) katechéza, c) homília**. Každá z nich má iný zámer a teda používa aj iné prostriedky na dosiahnutie cieľa. To prináša so

sebou aj diferenciaciu osôb vykonávajúcich síce stále kázanie-ohlasovanie avšak niektorým špecifickým spôsobom.²

Kerygma (misijná činnosť, evanjelizácia) je zameraná na tých, ktorí ešte nič o Ježišovi nepočuli. Ide o prvé zvestovanie náboženských právd. Katechéza, na rozdiel od misijného zvestovania, je systematické podávanie kresťanských právd, čiže školský koncepčný spôsob náuky, ktorý má za cieľ, priviesť poslucháča - ako znovu Pavol píše - k zrelosti kresťanského zmýšľania, ku kresťanskej maturite (porov. 1 Kor, 2, 16). Tretí spôsob ohlasovania je liturgická kázeň, čiže homília. Ten kto absolvoval kerygmu - prvé zvestovanie viery a neskôr prešiel katechézou, čiže rozumovou analýzou náboženských právd, je potom schopný Božie slovo oslavovať a zvelebovať. Homília je teda taká kázeň-ohlasovanie, pri ktorej je Božie slovo nielen oznámené ako pri kerygme, alebo analyzované ako pri katechéze ale je celebriované, oslavované, t. z. že človek vzdáva vďaky.³

Toto teologické rozlíšenie troch spôsobov ohlasovania-kázania má význam pre správne kánonické pomenovanie úloh a úradov spojených s výkonom tejto činnosti vo verejnej, inštitucionálnej sfére Božieho ľudu hierarchicky usporiadaného, nazývaného Cirkev. Kázanie-ohlasovanie v zmysle kerygmatickom (misijno-evanjelizačnom) je zverené všetkým veriacim podľa kán. 211, 225, 781. kde je reč o misijnej činnosti Cirkvi. Ak ide o ohlasovanie-kázanie v zmysle katechetickom, riadi sa ono predpismi kán. 773 - 780, kde sa hovorí, že katechéza prináleží všetkým členom cirkvi, ale pod vedením zákonnej cirkevnej vrchnosti, ktorá má vydať patričné normy (kánonická misia). Pokiaľ ide o homíliu, ktorá je integrálnou časťou liturgie, vyžaduje sa

---

² GRASSO, D.: *Evangelizzazione, Catechesi, Omilia*, in *Gregorianum* XLII (1961), s. 242-267; ID. *Il problema kerigmatico nelle correnti teologiche del nostro secolo*, in *Seminarium*, XIX (1979) n. 1, s. 17-30.

³ Porov. BARILE, R.: *L'omelia e le altre forme di predicazione*, in *Rivista di Pastorale Liturgica* 30 (1992/6) č.175, s. 16-24.

kňazská ordinácia. Preto CIC v kán. 767, § 1, rezervuje toto kázanie-ohlasovanie kňazovi a diakonovi .⁴

Z povedaného vyplýva, že veriaci nie ordinovaný, čiže laik môže a má v Cirkvi kázať - ohlasovať, avšak bolo by správne doplniť akým spôsobom.⁵ Nápomocné sú štyri nasledujúce rozlíšenia:

a) Jestvuje zásadný rozdiel aj medzi **autónomnym** apoštolátom laikov (kán. 225-227) a apoštolátom inštitucionálnej Cirkvi, čiže apoštolátom **hierarchickým**, vykonávaným v prvom rade ordinovanými služobníkmi (258, 274-276).

b) Kázanie laikov treba rozumieť ako autonómny **apoštolát** slova v širokom slova zmysle, čiže neúradné ohlasovanie.

c) Tento typ ohlasovania treba však výrazne odlíšiť od úradného, verejného, inštitucionálneho **ministerium verbi**, ktoré je zverené biskupom a kňazom (porov. LG 19, 20, 23, 25, 28; porov. tiež kán. 756, 757) ako je to formulované v liste kardinála Wrighta: *„Koncilové učenie hovorí, že kazateľský úrad patrí predovšetkým biskupom ako učiteľom, ktorí majú autoritu, potom kňazom, biskupským spolupracovníkom a nakoniec diakonom...Taktiež koncil náležite učí, že je veľmi intímne spojenie medzi posvätnými úradmi a kazateľským úradom. Ak zodpovednosť za hlásanie slova patrí celému Božiemu ľudu, tak to musí byť chápané v zmysle*

---

⁴ CARON, P.G.: *La partecipazione dei laici alla potestas magisterii ecclesiastica*, in AA.VV., *Atti del Congresso internazionale di diritto canonico. La Chiesa dopo il Concilio*, (Roma, 14-19. január 1970), Milano 1972, diel II-2, str. 281-294. Porov. tiež BRANDMÜLLER, W.: *Annuncio della Parola e Ordinale. Il problema della predicazione dei laici alla luce della storia della Chiesa*, in *Divinitas* 31 (1987) str. 144-185, konštatuje, že napriek rozličnosti kritérií pri zisťovaní toho, čo sa myslí pod slovom kázeň, ona v zmysle autoritatívnej kázne, nikdy nebola dovolená laikom. Podobne LEGRAND, H.M.: *I laici e la predicazione*, in *Sacra Doctrina*, 29 (1984) str. 340-357 rozlišuje kázanie nie ordinovaných od kázne posvätných služobníkov, ktorá na základe sviatosti kňazstva zostane vždy čímisi ontologicky iným, rozdielnym.

⁵ Porov. DELLA TORRE, L.: *Presenza dei fedeli nell'omelia*, in AA.VV., *La predicazione dei laici. Comunicazione della fede e nuovi ministeri della Parola*, Queriniana, Brescia 1978, s. 47-57.

hierarchicky konštituovaného Božieho ľudu, t.z. cez sviatosť posvätných. úradov.“⁶

d) Ak sa niekedy laici podieľajú na inštitucionálnom kazateľskom úrade (v prípadoch nevyhnutnosti a užitočnosti - porov. kán. 766), tak to robia na základe pozvania a prizvania k spolupráci na úradnom ohlasovaní, čiže z poverenia. Nekonajú vo vlastnom mene, teda nemajú na to právo, ale môžu byť pozvaní. (porov. kán. 759).

Výroky Magistéria dovoľujúce laikom kázať na omši

Všimnime si teraz niektoré pokoncilové kroky a výroky Magistéria, ktoré otázku kázania laikov na omši urobili priechodnou.

1. Biskupská konferencia v Nemecku 18. novembra 1970 vyhlásila Stanovy, ktoré za určitých podmienok dovoľujú laikom kázať na omši. Spoločná synoda nemeckých diecéz (1971-1975) usilovala sa dať účasti laikov na ohlasovaní novší poriadok. 4. januára 1973 bol promulgovaný dekrét: *Účasť laikov na ohlasovaní*. Na základe dôvodov cirkevno-právnych a po zásahu Kongregácie pre klérus, spomínaný dekrét bol predstavený iba ako „odporúčanie“ synody.

Následne Konferencia biskupov v Nemecku sa obrátila s týmto problémom na Svätú Stolicu, žiadajúc súhlas na to, aby laici mohli na omši kázať. Kongregácia pre klérus odpovedala listom z 20. novembra 1973. Podľa neho Nemeckí sídelní diecézni biskupi sa stali autorizovaní dovoliť laikom kázať počas náboženských úkonov za určitých podmienok. Toto povolenie bolo dané na štyri roky.

---

⁶ KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV, *List kardinála J. Wrighta kardinálovi J. Döpfnerovi*, 20. november 1973, Prot. 144823/1.

Na tomto základe 3. - 7. marca 1974 Konferencia biskupov v Nemecku ustanovila normy vzťahujúce sa na účasť laikov pri ohlasovaní v Nemeckých diecézach. Povolenie autorizovať laikov na kázeň bolo udelené do konca roku 1977. V máji 1977 predseda Konferencie biskupov Nemecka požiadal o obnovenie fakulty smieť autorizovať laikov na kázanie. Kongregácia pre klérus listom zo dňa 1. júna 1977 žiadosti vyhovelá. Fakulta bola daná až do roku 1981 „ad experimentum“ bez toho, že by sa uvádzali ďalšie podmienky.⁷

2. Okrem toho existuje dovolenie, ktoré bolo dané pre omše s deťmi, v ktorých po evanjeliu môže účinkovať namiesto kňaza dospelý laik? V *Direktóriu pre omše s deťmi* sa píše:

„Nič neprekáža tomu, aby niekto z dospelých, ktorí sa zúčastňujú s deťmi na omši, so súhlasom farára alebo rektora kostola, po evanjeliu sa prihovoril deťom, zvlášť keď je kňazovi ťažké prispôbiť sa mentalite detských poslucháčov. Nech sa však pritom zachovajú normy Kongregácie pre klerikov.“⁸

⁷ Porov. BRANDMÜLLER, W., *Laien auf der Kanzel. Ein Gegenwartsproblem im Lichte der Kirchengeschichte*, in: *Theologie und Glaube* 63 (1973) s. 321-342; ZERFAß, R., *Der Streit um die Laienpredigt. Eine pastoralgeschichtliche Untersuchung zum Verständnis des Predigtamtes und zu seiner Entwicklung im 12. und 13. Jahrhundert*, Freiburg i. Br. 1974; BEHM, H., *Geschichte der Laienpredigt im Grundriß dargestellt*, in: *Monatsschrift für innere Mission* 15 (1895) s. 239-259, 265-285, 313-333, 401-422; HEIMERL, H., *Laien im Dienst der Verkündigung*, Würzburg 1961; URRESTI, T.J., *Die göttliche Sendung in die Geschichte und die kanonischen Sendungen*, in: *Concilium* 4 (1968) 599-602; CONGAR, Y., *Der Laie. Entwurf einer Theologie des Laientums*, Stuttgart 1964; SAUVAGE, M., *Catéchese et Laicat. Participation des laïcs au ministère de la parole et mission du Gréce – enseignant dans l'Eglise*, Paríž 1962; STEIN, A., *Evangelische Laienpredigt. Ihre Geschichte, ihre Ordnung im Kirchenkampf und ihre gegenwärtige Bedeutung*, Göttingen 1972; DREHER, B., *Alle predigen Gottes Wort*, in: *Lebendige Seelsorge* 17 (1966) 165-171; NASTAINCZYK, W., *Laiendienst an der Predigt*, in: *Der Seelsorger* 37 (1967) s. 313-318; CASTAGNA, D., *Soll der Laie heute predigen?*, in: *Concilium* 4 (1968) s. 194-196; JANTSCH, F., *Man kann auch anders predigen*, Freiburg i. Br. 1970; ZERFAß, R., *Der Anteil der Laien an der Predigt*, in: BIEMER, G., (zostavovateľ), *Die Fremdsprache der Predigt*, Düsseldorf 1970, s. 71-88; ZERFAß R.: *Predigt und Gemeinde*, in: *Gemeinde des Herrn*, Paderborn 1970, s. 400-423; NICOLAS, J. H., *Les laïcs et l'annonce de la parole de Dieu*, in: *Nouvelle Revue théologique* 103 (1971) s. 821-848; ZERFAß, R., *Laien in der Verkündigung*, in: *Signum* 44 (1972) s.5-7.

⁸ SACRA CONGREGATIO PRO SACRAMENTIS ET CULTU DIVINO: *Directorium Pueros baptizatos de Missis cum pueris*, 1. november 1973, in *AAS* 66 (1974) pp. 30-46, čl. 24.

3. Alebo v inštrukcii *Inter oecumenici* pre aplikáciu konštitúcie *Sacrosanctum concilium* do praxe nachádzame:

„V miestach kde chýba kňaz, alebo nie je nejaká možnosť sláviť sv. omšu, v nedele alebo prikázané sviatky sa odporúča – podľa úsudku miestneho ordinára – slávenie bohoslužby slova pod vedením diakona, alebo laika na to povereného (deputát)...Ten kto predsedá, ak je to diakon, nech má homíliu, alebo ak ním nie je, nech číta homíliu vybratú biskupom alebo farárom...“⁹

Rezervovanie homílie pre kňaza

Teraz si pripomenieme také vyjadrenia cirkevného magistéria, ktoré nedovoľujú laikom homíliu.

1. Na II. vatikánskom koncile sa nikdy nediskutovalo o možnosti prednášania homílie laikmi. Pápežskej komisii pre vysvetľovanie dekrétov II. vatikánskeho koncilu bola v roku 1970 predložená otázka: či laici, muži alebo ženy môžu dať homíliu? Odpoveď bola negatívna, vyslovujúca jednoznačné tvrdenie, že homília je rezervovaná posvätným služobníkom.

„D. Utrum verba Homilia de more ab ipso celebrante habeatur, n. 42 Institutionis Generalis Missalis Romani, quibus in rem deducuntur praescripta Constitutionis Sacrosanctum Concilium n. 52 et Constitutionis dogmaticae Dei Verbum n. 24 ita interpretanda sint ut ii quoque, qui nec sacerdotes nec diaconi sint, viri aut mulieres, qui tamen Sacram Liturgiam participant, homiliam habere possint.

R. Negative.“¹⁰

---

⁹ SACRA CONGREGATIO RITUUM, Instructio *Inter oecumenici* ad executionem Constitutionis de sacra Liturgia recte ordinandam, 26. september 1964, in AAS 56 (1964) s. 877-900, čl. 37.

¹⁰ COMMISSIO DECRETIS CONCILII VATICANI SECUNDI INTERPRETANDIS: *In Coetu Plenario nono*, 18. december 1970, in AAS 63 (1971) s. 329.

2. V príprave nového Kódexu otázka homiletického kázania laikov bola znovu prediskutovaná. Ostrá dištinkcia medzi kázaním vo všeobecnosti a homíliou, ako súčasťou liturgie, však umožnila dať jasnú odpoveď. Rozhodnutie CIC 1983 jednoznačne rezervuje homíliu kňazovi alebo diakonovi (kán. 767 § 1).

3. V poslednom čase nachádzame exaktné vyjadrenie k tejto téme aj v *Inštrukcii na riešenie niektorých otázok spolupráce laických veriacich* (1997):

„Homília, vynikajúca forma kázania, v ktorej sa v priebehu liturgického roka vykladajú z posvätného textu tajomstvá viery a normy kresťanského života, tvorí časť samej liturgie. Preto sa homília v rámci eucharistického slávenia vyhradzuje posvätnému služobníkovi, a to buď presbyterovi, alebo diakonovi. Vylučujú sa nevysvätení veriaci, hoci plnia tú úlohu, o ktorej sa hovorí, že je úlohou „pastoračných pomocníkov“ alebo katechistov pri akomkoľvek druhu spoločenstva alebo združenia. Ved' predsa nejde o osobitné veľké nadanie na výklad vecí alebo o veľkú teologickú prípravu, ale o úlohu, vyhradenú tomu, kto je označený sviatosťou kňazstva, vzhľadom na ktorú totiž ani biskup nemá splnomocnenie dišpenzovať podľa normy práva, z neho preto nevyplýva iba disciplinárny zákon, ale zákon, ktorý učiacu a posväcovaciu úlohu chápe ako úlohy navzájom pevne spojené....

Za úplne zrušenú sa podľa predpisu kán. 767, § 1, má pokladať akákoľvek predchádzajúca norma, podľa ktorej sa nevysvätení veriaci pripúšťali na kázanie homílie v eucharistickom slávení.“¹¹

---

¹¹ IOANNES PAULUS PP. II: *Istruzione su alcune questioni circa la collaborazione dei laici al ministero dei sacerdoti*, in *L'osservatore Romano* 14. november 1997, dodatok č. 262, čl. 3, § 1 a 2. Dokument, ktorý Ján Pavol II. schválil 13. augusta 1997 má oficiálny dátum 15. august 1997 a je podpísaný prefektmi nasledujúcich rímskych dikastérií: Kongregácia pre klerikov, Pápežská rada pre laikov, Kongregácia pre náuku viery, Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí, Kongregácia pre biskupov, Kongregácia pre evanjelizáciu národov, Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, Pápežská rada na výklad textov zákona.

Z toho čo bolo doteraz povedané sa dá usúdiť, že ani indult pre Nemecko by nemal byť z právneho alebo teologického hľadiska považovaný za dôkaz základnej kompetencie laikov prednášať homíliu. Bol daný ako experiment na štyri roky. Kongregácia uznala normy a učenie cirkvi ustanovujúce opačnú pozíciu, akú indult povoľoval. Z charakteru tohto dokumentu je jasné, že Svätá Stolica nezamýšľala zmeniť svoju trvalú náuku a prax rezervujúcu homíliu ordinovaným služobníkom. Preto indult by sa mal považovať za výnimku, ktorá potvrdzuje pravidlo a nič viac. V súčasnosti akýkoľvek indult daný pred promulgáciou CIC 1983 a pred autentickou interpretáciou, musí byť považovaný za neplatný, pretože by bol v rozpore so zákonom.¹²

Trojrozmerný úrad Krista

Zdôvodnenie týchto magisteriálnych vyhlásení treba vidieť v kontexte teologickej náuky o trojrozmernom úrade Krista (*munera Christi*), ako kňaza, proroka a kráľa¹³

V liturgii vykonáva Kristus všetky tri funkcie svojej vykupiteľskej misie kňaza, proroka a kráľa, hoci liturgia je stále charakterizovaná ako úkon Krista - kňaza. Na to sa treba dívať dvoch perspektív: Krista ako Boha a človeka. Pozerajúc na veci z božskosti Krista ako kráľa, ukazuje sa, že On vedie celé zhromaždenie, je jeho hlavou, ako prorok On ohlasuje Božie slovo, ba On je Božie slovo, On je slovo Boha. Ako kňaz, On obetuje prijateľnú obeť jeho vlastného tela a krvi Otcovi.

Keď sa pozeráme na celú záležitosť z perspektívy ľudskosti Krista, táto dynamika je značne iná. Ľudský Ježiš - kráľ: úplne sa podriaďuje vôli Otca. Ľudský Ježiš - prorok: počúva posolstvo

¹² Na základe reorganizácie Rímskej kúrie, Kongregácia pre klerikov už nie je kompetentná udeliť takýto indult. V súčasnosti je kompetentným dikastériom Kongregácia pre bohoslužbu a sviatosti, ktorá má na starosti liturgické záležitosti. Porov. IOANNES PAULUS PP. II: *Constitutio Apostolica Pastor bonus* de romana curia, 28. júna 1988, in AAS 80 (1988) s. 841-930.

¹³ V slovenskom jazyku sa ako synonymá pre *munera Christi* používajú slová: úrad, funkcia, úloha.

Otca, prijíma ho do svojho srdca tak hlboko, že sa vlastne stáva telom, jeho stelesnením. Ľudský Ježiš - kňaz: je nevinnou obeťou obetovanou za hriešnikov. Liturgické zhromaždenie aktivizuje túto dynamiku osobného Ježišovho bytia a jeho vzťahov. Ten, kto prednáša homíliu, koná sviatostne na mieste Ježiša kňaza, vyslovujúc jeho slová a vykonávajúc jeho kult. Vystupuje ako prorok, ohlasujúci a vysvetľujúci Božie slovo a ako kráľ, ktorý má autoritu pastiera.¹⁴

Integrálny akt ohlasovania a obetovania

Koncilní otcovia veľmi nástojili na skutočnosti, že verejná bohoslužba Cirkvi, ktorá zahŕňa sviatostné slávenie slova a obety, vytvára jeden integrálny akt.¹⁵ Jednota služby slova a obety v liturgii sa interpretujú koncilovými otcami, ako také, ktoré majú priamy súvis k podstatnému rozlišovaniu medzi kňazmi a laikmi. Toto sa zakladá na fakte, že liturgia je bohoslužba jednej osoby Ježiša Krista, videného z perspektívy jeho vzkriesenej ľudskosti.¹⁶

Jedna osoba, Ježiš Kristus, to jest celé mystické telo sa skladá z hlavy a členov. Ponúka integrálnu službu: vzdávanie vďaky Otcovi. Integrita osoby Krista si vyžaduje nevyhnutne jednotu slova a obety. Nie sú to len dve rozličné aktivity v liturgii: jedna prorocká a druhá kňazská. Je to jeden integrálny úkon, ktorý je vykonávaný jednou osobou Ježiša Krista ako kňaza. Všetci veriaci vo všeobecnom zmysle majú účasť na Kristovom úrade kňaza, proroka a kráľa. Avšak všetci tak robia podľa určitého poriadku, podľa ich sakramentálneho postavenia v Kristovi

Druhý vatikánsky koncil, vychádzajúc z tradície Cirkvi, urobil dôležité rozlíšenie, ktoré sa týka liturgického ohlasovania. Kým

---

¹⁴ Porov. COPPA, G. S. E., *Il servizio della parola Divina*, in *Monitor ecclesiasticus* 109 (1984) s. 122-139;

¹⁵ Porov. SC č. 35, 48, 50, 56; PO 4.

¹⁶ Porov. HERMANS J. *La celebrazione dell'Eucaristia. Per una comprensione teologico-pastorale della messa secondo il Messale Romano*, Torino 1985, s. 261-264.

všeobecné ohlasovanie veriacich je **účasťou** na prorockom úrade Krista, liturgické ohlasovanie, alebo homília je nielen účasťou na prorockom úrade, ale je to **skutok** Krista, kňaza.

Každý má v liturgickom slávení úlohy, ktoré sú mu vlastné a často sú multivalentné. To však neznamená že sú okrajové v porovnaní s inými úlohami. V liturgickej oslave Ježiš koná nie iba ako kňaz (prináša obeť), ale tiež ako kráľ, ako hlava jeho mystického tela. Vo vzťahu k zhromaždeniu, je Ježiš vodcom a predstaveným. Vo vzťahu k Otcovi, Ježiš zhŕňa modlitbu celého spoločenstva a robí z nej chválospev. Liturgia je úkon celého tela: hlavy aj údov, ale usporiadaným spôsobom.

Primárna úloha ordinovaného služobníka je sviatostná reprezentácia Krista ako hlavy¹⁷. To znamená, že on nie je predstaveným (vodcom, predsedom) v tom zmysle, žeby bol ľuďmi volený ako poslanec. V demokratických krajinách sme si zvykli dívať sa na vedúcich pracovníkov, ako na takých, ktorým na čas bola odovzdaná moc riadenia. Ale v Cirkvi je kráľovská funkcia iná. Vyplýva zo sviatostnej konfigurácie ku Kristovi. To má špecifický význam pre homíliu a pre definovanie toho, kto ju môže prednášať.¹⁸

---

¹⁷ Porov. LG 10, 11, 20; PO 2, 5, 12; Kán. 1008 CIC 1983.

¹⁸ Existuje niekoľko explicitných referencií k homílii v dokumentoch II. vatikánskeho koncilu:

Sacrosanctum Concilium č. 24:

„Sväté Písmo má pri slávení liturgie ten najväčší význam. Z neho sa totiž čítajú state, ktoré sa potom vysvetľujú v homílii, z neho sa spievajú žalmy...“

Sacrosanctum Concilium č. 35:

„Aby bolo jasné, že v liturgii obrad a slovo sú vo veľmi úzkom súvisi:

*1) Nech sa pri posvätných úkonoch zavedie hojnejšie, rozmanitejšie a vhodnejšie čítanie Svätého Písma.
2) Nech sa aj v rubrikách vyznačí príhodné miesto pre kázeň, podľa toho, ako to obrad dovoľuje; kázeň je totiž časťou liturgického úkonu. A kazateľská služba nech sa plní veľmi svedomite a náležite. Pritom nech sa čerpá v prvomrade zo zdrojov svätého písma a liturgie, aby sa ohlasovali podivné diela Božie v dejinách spasenia alebo v Kristovom tajomstve, ktoré je v nás neprestajne prítomné a činné, najmä v liturgických úkonoch.“*

Sacrosanctum Concilium č. 52:

„Veľmi sa odporúča homília ako súčasť samej liturgie; v nej sa cez liturgický rok vysvetľujú z posvätného textu tajomstvá viery a zásady kresťanského života. Najmä pri svätých omšiach, ktoré sa celebrujú v nedeľu a zasvätené sviatky za účasti ľudu, nech sa homília nevynechá bez vážnej príčiny.“

Dei Verbum, č. 24:

„Vysluhovanie slova, to jest pastorálna kazateľská činnosť, katechéza a vôbec každé kresťanské poučovanie - a tu má mať významné miesto liturgická homília - nachádza zdravú stravu a svätú sviežosť v tom istom slove Písma“

Kto smie mať homíliu

Trojaký úrad Krista kňaza, proroka a kráľa je vo svojej rozlišnosti vnútorne súvzťažný. Tieto úrady navzájom súvisia, pretože sú to funkcie jednej osoby Ježiša Krista. Vždy sa musí podčiarkovať jednota medzi nimi. Každý člen cirkvi sa podieľa na týchto úlohách podľa svojej osobitnej sakramentálnej konfigurácie voči Ježišovi.¹⁹

Prechod od jednoduchého ohlasovania - a vyučovania v širokom slova zmysle, mimo liturgie (to znamená účasť na vykonávaní *munus docendi*) - ku úkonom vo schválenej liturgii je viac ako len jednoduchou zmenou fyzického alebo teoretického pohľadu. „V liturgii Boh priamo hovorí k svojmu ľudu, Kristus ohlasuje svoje evanjelium...“ (SC 33) Sviatosťne kňaz koná „v osobe Krista, hlavy cirkvi.“ Rozličné úlohy vysvätených služobníkov a laikov v liturgických sláveniach, sú vo sviatosťnej dynamike podobné snúbeneckému vzťahu medzi Kristom a jeho Cirkvou.²⁰ Ľudia vierou aktívne prijímajú Božie slovo, ktoré prináša v ich živote ovocie pre spásu. V liturgickom slávení, KTO hovorí a KTO koná je nielen otázkou funkcie, ale oveľa viac otázkou sviatosťnej konfigurácie osoby, ktorá koná *in persona Christi*.

Vysvätený služobník môže mať nejaké rečnícke nedostatky alebo mu môžu chýbať intelektuálne talenty. Nejakí laici by mohli byť oveľa kvalifikovanejší rečníci. Avšak účinnosť liturgického slova a úkonu sa meria podľa personálnej viery a nie podľa osobných talentov. Meria sa aj silou Ducha Svätého, ktorý je aktívny vo vysvätenom služobníkovi. Konciloví otcovia nevyhlásili explicitne kto môže prednášať homíliu, ale z veľmi podrobného štúdia koncilového učenia je možné urobiť uzáver, že iba vysvätený služobník je oprávnený mať homíliu.

---

¹⁹ Porov. MIELE, M., *L'omelia e la sistematica dei Tria munera Christi*, in *Ius in vita et in missione Ecclesiae* 1, 2, s. 1077-1094;

Sakramentálna konfigurácia: *in persona Christi*

Čím intímnejšie spojenie s osobou Ježiša Krista sa vyžaduje na určitý úkon, tým menej je iná osoba schopná vykonávať tento úkon. Napríklad odpustenie hriechov je vnútorný, intímny, osobný úkon Krista v osobe kňaza, ktorý žiadna iná ľudská osoba nemôže urobiť. Čiže na základe určitej konfigurácie v Kristovi, človek – kňaz je uschopnený vykonávať úkony, ktoré sú osobnými úkonmi Krista. Do spovednice by si mohol sadnúť aj lepší odborník z psychológie, ale to čo by robil, bolo by sviatosťou? Aj na kazateľnicu sa môže postaviť laik. Ale to, čo prednáša je homília?

V liturgii sa zúčastňujeme na najosobnejších aktivitách Ježiša, Boha a človeka a jeho účinnej obete seba samého Otcovi. Táto špecifická dynamika Boha a človeka v jednej osobe Ježiša Krista je reprezentovaná vo vzťahu vysväteného služobníka a ľudí. Obidva rozmery sú nevyhnutnou časťou verejnej bohoslužby. Keď je takto daná osobná intimita úkonu služby a jej jednoty, iba vysvätený služobník môže hovoriť a konať v mene Ježiša Krista ako hlavy, *in persona Christi*.²¹

---

²⁰ Porov. SC č. 7, 47, 84, 102; LG 42, 44; PO 16; ChL č. 51.

²¹ Pokoncilové dokumenty o homílii:

PAULUS PP. VI, Litterae apostolicae motu proprio datae *Sacram liturgiam* quibus decernitur ut praescripta quaedam Constitutionis de sacra Liturgia a Concilio Oecumenico Vaticano II probatae vigere incipiant, 25. január 1964, in AAS 56 (1964), s. 139-144, čl. III.

SACRA CONGREGATIO RITUUM, Instructio *Inter oecumenici* ad executionem Constitutionis de sacra Liturgia recte ordinandam, 1964: AAS LVI (1964) s. 877-900, čl. 54.

SACRA CONGREGATIO RITUUM, Instructio *Eucharisticum mysterium* de cultu mysterii eucharistici, 25. máj 1967, in AAS 59 (1967) 539-573, čl. 20.

SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, Instructio tertia ad Constitutionem de sacra Liturgia recte exsequendam *Liturgicae instaurationes*, 5. september 1970, in AAS 62 (1970) s. 692-704, čl. 2a.

SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, *Institutio generalis Missalis romani*, 26. marec 1970: *Missale romanum*, editio typica altera, Typis polyglottis vaticanis 1975, s. 19-92, čl. 9 a 41.

SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Directorium *Ecclesiae imago* de pastoralis ministerio episcoporum, 22. február 1973, Typis Polyglottis Vaticanis 1973, čl. 59

SACRA CONGREGATIO PRO CULTU DIVINO, Directorium *Pueros baptizatos* de Missis cum pueris, 1. november 1973, in AAS 66 (1974) s. 30-46, čl. 48.

PAULUS PP. VI, Adhortatio apostolica *Evangelii nuntiandi* de evangelizatione in mundo huius temporis, 8. december 1975, in AAS 58 (1976) s. 5-76, čl. 43.

IOANNES PAULUS PP. II, Adhortatio apostolica *Catechesi tradendae*, 16. október 1979, in AAS 71 (1979) s. 1277-1340, čl. 48.

ZÁVER

Hľadajúc odpoveď na otázku: kto môže, alebo nemôže kázať homíliu v omši, prichádzame k uzáveru, ktorý je možno zhrnúť do nasledujúcich desiatich bodov:

1. Z teologického rozlíšenia troch spôsobov ohlasovania-kázania v Cirkvi (kerygma, katechéza, homília) vyplýva aj správne pomenovanie niektorých úloh a úradov v Cirkvi. V zmysle kerygmatickom (misijno-evanjelizačnom) je kázanie zverené všetkým veriacim. Katechetické ohlasovanie prináleží všetkým, ale pod vedením cirkevnej vrchnosti (katechetická misia) a liturgická homília je rezervovaná ordinovaným služobníkom.
2. V rámci *munus docendi* treba odlíšiť kázanie v širokom slova zmysle (neúradné, čiže súkromné ohlasovania slova) od úradnej, inštitucionálnej verejnej aktivity kázania v užšom slova zmysle, *ministerium verbi*, ktorá je vlastná ordinovaným služobníkom.
3. Jestvuje zásadný rozdiel medzi *autonómnym* apoštolátom laikov a apoštolátom *hierarchickým*, vykonávaným ordinovanými služobníkmi inštitucionálnej Cirkvi.
4. Existuje aj apoštolát zmiešaný, t.z. apoštolát *bezprostrednej spolupráce* laikov na úradnom kázaní Cirkvi, ale to predpokladá poverenie alebo splnomocnenie na základe prizvania k spolupráci (kánonická misia, mandát). Na to laik nemá právo, ale môže byť takou úlohou poverený.

SACRA CONGREGATIO PRO SACRAMENTIS ET CULTU DIVINO, Decretum *Ordo lectionum missae* de editione typica altera Ordinis lectionum missae, Prot. CD 240/1981: *Notitiae XVIII* (1981) s. 358-359; *Ordo lectionum missae*, ed. typica altera (1981), pp. VIII-IX.

Praenotanda *De verbi Dei momento: Notitiae XVIII* (1981) s. 361-407; *Ordo lectionum missae*, s. XI-LII, čl. 10, 24, 25, 38, 41, 58.

COMMISSION BIBLIQUE PONTIFICALE, Document *L'interprétation de la Bible dans l'Église*, 21. september 1993, in *Biblica* 74 (1993) s. 451-528, kap. IV, C, 3.

KONGREGÁCIA PRE KLERIKOV, Directorium *Dives Ecclesiae* pro Presbyterorum ministerio et vita, 31. marec 1994, LEV, Città del Vaticano 1994, čl. 46. Ďalších osem textov, kde sa o homílii hovorí sú predpisy pre vysluhovanie obradov: *Ordo Baptismi parvulorum* 5; *Ordo Confirmationis* 22; *Ordo Paenitentiae* 25; *Ordo Unctionis infirmorum* 82; *Ordo celebrandi matrimonium* 22, 42, 57; *Ordo exsequiarum* 27, 46, 50, 51. *Ordo initiationis christianae adultorum* 138, 161, 68, 175, 185; *Institutio generalis de Liturgia Horarum* 47.

5. Liturgia je bohoslužba jednej osoby Ježiša Krista. On je hlavou svojho mystického tela, ktorého údmi sú všetci veriaci. Ježiš ako hlava učí svoj ľud (prorocký úrad). Kňaz v liturgii sviatostne reprezentuje Krista a koná v osobe Krista –hlavy, preto mu prináleží homília.
6. Laici aj klerici majú od krstu **účasť** na všeobecnom kňazstve Kristovom. Ordinovaný služobník má ešte aj inú sviatostnú konfiguráciu: *ordo* (sviatosť služby pre ľud) Zatiaľ čo laik má v liturgii *účasť* na znovurealizácii Kristovho kňazského, kráľovského a prorockého úradu, kňaz **koná** *in persona Christi Capitis*.
7. Homília je integrálnou súčasťou liturgického aktu, v ktorom ohlasovanie a obetovanie, t.j. prorocký a kňazský úrad sú nerozlučne spojené. Kňaz, ktorý prednáša homíliu, koná sviatostne na mieste Kristovom, vyslovujúc jeho slová a vykonávajúc jeho kult.
8. V liturgickom slávení KTO koná a KTO hovorí nie je len otázkou funkčnosti, ale oveľa viac otázkou sviatostnej konfigurácie osoby, ktorá koná *in persona Christi*.
9. Kánon 767 § 1, ktorý stanovuje, že *homília je rezervovaná kňazovi alebo diakonovi* je druhom konštitutívneho zákona, od ktorého nemôže dišpenzovať ani diecézny biskup (porov. kán. 87 § 1).
10. Homília nie je priestor na zacvičovanie sa pre seminaristov. Kostol nie je trieda. Podobne ako sviatosť pokánia, alebo sviatosť manželstva nedá sa vopred vyskúšať.

Odpoveď na otázku: či môžu laici kázať? by podľa môjho názoru mohla byť nasledujúca: Pokrstení veriaci, nie ordinovaní, čiže laici môžu a majú v Cirkvi kázať – ohlasovať Božie slovo, ale nemôžu mať homíliu v omši. Tá je rezervovaná kňazovi alebo diakonovi.

---

²¹ COMMISSIO DECRETIS CONCILII VATICANI SECUNDI INTERPRETANDIS: *In Coetu Plenario nono*, 18. december 1970, in AAS 63 (1971) s. 329.